

Orlanda

Jacqueline Harpman Orlanda

Traducció d'**August Rafanell**

Navona

Amb el suport de la Generalitat de Catalunya i de la Institució de les Lletres Catalanes

Primera edició

Setembre del 2026

Publicat a Barcelona per Editorial Navona

Abacus Futur SL

Peu de la Creu 4, 08001 Barcelona

navonaed.com

Edició de taula i producció Mar Meruelo

Maquetació i correcció Moelmo

Disseny gràfic Alex Velasco

Tipografies Heldane i Studio Feixen Sans

Fotografia de coberta Nanda Hagenaaars

ISBN 979-13-88211-03-4

Dipòsit legal B 14542-2026

Impressió Romanyà Valls

Imprès a Espanya

Títol original *Orlanda*

© Jacqueline Harpman, 1996

© Éditions Grasset & Fasquelle, 1996

© de la traducció: August Rafanell Vall-llosera, 2026

© d'aquesta edició: Editorial Navona, 2026

Tots els drets reservats.

Navona dona suport al copyright i a la propietat intel·lectual. El copyright estimula la creativitat, produeix noves veus i crea una cultura dinàmica. Gràcies per confiar en Navona, comprar una edició legal i autoritzada i respectar les lleis del copyright, evitant reproduir, escanejar o distribuir parcialment o totalment qualsevol part d'aquest llibre sense el permís dels titulars. Amb la compra d'aquest llibre, ajudeu els autors i Navona a continuar publicant.

A la Dédée i en Toury, agraint-los l'apartement.

NOVEL·LA: Història fictícia, escrita en prosa, en què l'autor busca desvetllar l'interès mitjançant la representació de les passions i dels costums o per la singularitat de les aventures.

Le Petit Littré, 1990

PRIMER MOMENT

Primer dia: divendres

L'escena del principi passa a París davant de l'Estació del Nord, en un local pretensiosament anomenat Cafè d'Europa. Crom, plàstic i vellut: n'hi ha prou amb una decoració així per provocar neurastènia en l'ànima de qui cometi la imprudència de fixar-s'hi. És la una tocada del migdia. Uns clients mengen ous farcits, uns altres, entrepans. L'Aline Berger, de trenta-cinc anys, està llegint, asseguda davant d'una ampolla d'aigua mineral que beu a glops regulars. L'andana del tren que ha d'agafar només apareix anunciada vint minuts abans de la sortida, i a l'Aline no li agrada esperar-se al gran vestíbul, desproporcionat i sorollós, on no té la seguretat de trobar lloc per seure.

Diria que la senyora Berger està força desconcentrada en la seva lectura. De tant en tant, passeja els ulls pel voltant i després torna a mirar el rellotge. El temps sembla que no corri. No hauria d'haver sortit tan d'hora, però ella és una persona preocupada de mena i sempre té por de fer tard. A més a més, un cop acabades les seves recerques, ¿què se li havia perdut a la ciutat? S'ha estat una hora a l'Orangerie, mitja a la llibreria anglesa Smith, només li quedava entrar al metro. Sospira. Es concentra en el text, que no l'atrapa gaire. És almenys la desena vegada que rellegeix el passatge crucial de l'*Orlando* on té lloc la transformació i n'inten-

ta comprendre el significat subjacent. Li fa l'efecte que es queda sempre encallada a la superfície i es resisteix a considerar que potser no hi ha res a sota. S'hi fa: *First, comes our Lady of Purity; whose brows are bound with fillets of the whitest lamb's wool; whose hair is an avalanche of the driven snow...* etc.¹ Badalla. Darrere de les paraules que es va repetint serpenteja un altre corrent de pensament, que desplega els meandres ocults d'uns rius que es diu que són intermitents perquè de vegades transcorren a cel obert i de cop i volta desapareixen sota terra, i quan creiem que es queden quiets, tornen a sorgir quilòmetres enllà. Aprofitant-me del privilegi del novel·lista, que no he ocultat mai que crec que posseeixo, és això el que sento, i de seguida la sorpresa que en trec és extraordinària:

—¿I si canviéssim de sexe? ¿I si t'abandonés, oh ànima tímida, aquest cos de noia i se n'anés a viure en un de noi? Guaita aquell que hi ha allà, davant meu, ros, una mica escabellat, la mirada furtiva, però amb una boca ampla i ferma de tossuda resolució. Assentada dintre del seu cap —o assentat—, ¿com te m'apareixeries? Oh!, em penso que m'allunyaria ràpidament de tu, perquè sense el meu vigor, sense el meu geni i la meua força, que de vegades t'espanten tant que en dius violència, quedaries atuída, fàcilment vençuda, aniries de derrota en derrota per una vida completament limitada. Sempre t'he fet nosa, i te m'amagues com pots, a base de pintallavis, cabells llargs i faldilles de seda que s'arremolinen al més mínim moviment, la gent et troba encantadora i femenina, però jo habito la teva por i m'hi sento atrapada. Si fos home, no

buscaria dones, me les conec massa bé, les dones, em presentaria alegre davant d'altres homes, faria el que de noia no gosava fer, els plantaria cara! Potser només he estimat els homes com a homosexual, però naturalment com a homosexual vergonyant que no s'atreveix a reconèixer la seva inclinació, i m'he presentat disfressat —disfressada?—, m'he revestit d'un cos estrany en què mai m'he sentit a casa. De vegades em desitjaven, i com que jo no em desitjava a mi mateixa, no entenia res. Ah!, ser un noi! Només haig de deixar via lliure als meus pensaments, que encara mantens tan controlats, i imaginar aquest altre cos, més ferm, amb un tors ample i pla on els pectorals es belluguen lliurement, els meus malucs s'estrenyen, i sento al baix ventre la turgència que s'assembla als pals de la victòria onejant lentament a les nits de batalla en camps escampats de morts. Tens por, et crispes, m'avorreixes. Caminaria a pas lent, miraria els homes de cara, cosa que t'espantaria, ells s'acoquinarien una mica, però alguns es tombarien per seguir-me amb els ulls, i potser en triaria un, a qui atrauria cap a uns abismes que no es podria ni imaginar. Els conec bé, sé què els agrada. Em sembla que com a amant masculí seria més hàbil que com a amant femenina, perquè no m'espantaria res, és a les noies a qui se'ls ensenya pudor i contenció, com a noi no he après res, perquè ningú sospitava de la meva existència. Marxaria, ingenu, cap a terres desconegudes. Déu del cel! Quin viatge! Em fan riure amb Amèrica, Cristòfor Colom, l'Amazones i el Cercle Polar Àrtic, fins i tot amb la lluna i el planeta Mart! El desconegut em cau just al davant, he passat cent vegades pels seus bra-

ços i no hi he entrat. L'altre sexe és més lluny que l'estrella Vega de la de Centaure, em dono cops de cap contra les ments tancades i no puc passar, dic: ¿Què rumies? Ells somriu i jo em quedo fora, esmaperduda, solitària, reclosa dintre d'aquest cos de dona que sempre s'ha sotmès a les petites pors que no goses abandonar. Però no els hi retrec pas, això, perquè no és culpa seva ni meva, estem igualment esclavitzats per una identitat irreductible que ens separa tant com les galàxies i ens fa precipitar-nos els uns contra els altres, mirant d'enganyar la curiositat amb el plaer. Cap dona ha sigut mai un home, cap home ha sigut mai una dona. Cada sexe posseeix un coneixement que no pot compartir, i les operacions estúpides que sé que es practiquen no són sinó un miratge, una disfressa que no toca la ment, emmascaren cossos i maten el desig. Però encarnar-se en un cos intacte! Canviar de món fent quatre passos! ¿Jo és *un altre*?² Jo és mil altres, i com que aquest *jo* em fastigueja, ¿per què no abandonar-lo?

El noi ros acaba de demanar un segon cafè. Sembla una mica cansat, ¿què ho fa que prengui tant de cafè, si realment el que necessita és dormir? Veig que té una bossa de viatge als peus, ¿potser també agafa el meu tren? M'atrau de debò! Té unes mans llargues i unes ungles força descuidades, però també una cara neta, ben feta, creada per expressar convicció. Tal com el veig ara, assegut en una cadira ranca, té el seu encant, se'n podria treure alguna cosa. Du una caçadora negra d'escai, d'aquelles que fa anys estaven de moda, amb cremalleres per tot arreu, sobre uns texans descolorits però no estripats. No es deu guanyar gaire bé la vida. Fins

i tot si jo no estigués empresonat dintre del meu paper de dona assenyada, que fa tant de temps que has adoptat que creus que és natural, no m'hi hauria ni fixat, perquè és tan anodí que fa venir son, i el seu únic atractiu consisteix en ser un noi: jove, ben plantat i no pas lleig. ¿I si hi anés? L'habitaria, l'embelliria, perquè per mi ser jove ja és un estat tan meravellós que no pot alterar cap preocupació. Sota la meva influència, se m'obriria de bat a bat, jo li encendria la mirada apagada, n'enfortiria l'actitud. No és pas una noia, ell, pot fer el que li plagui, ¿per què gasta un aire tan desmaiàt? ¿És així com malbaratem els tresors que posseïm? Ah!, si hi pogués entrar! Potser només es tracta de voler-ho, i qui sap, perquè ningú ha provat mai una cosa tan boja com aquesta. Sempre deixes que el sentit comú et freni, inclús quan jugues amb els teus pensaments, això és el que et fa tan ensopida. Ja ho he decidit: canvio.

Canvio?

No pot ser, és increïble i ho faig. T'abandono sense mirar enrere i travesso l'impossible. No sento res, només sé que passo, que suro en l'indefinible, entre l'abans i el després, en un punt que no té necessàriament ni durada ni espai, és el zero absolut del temps que s'estira infinitament. Existeixo durant una eternitat en un no-res que ni tan sols puc recordar mentre hi soc, perquè la paraula *mentre* ja no té gens de sentit, no tinc cap altra realitat que aquest *jo* indissoluble, que no sé el que és, però la seva prodigiosa obvietat m'il·lumina. És, dins l'innominable, el nucli de la certesa, la garantia, l'àncora immaterial que permet la impossible navegació per on avanço amb seguretat, malgrat

que no hi ha ni dalt ni baix, ni davant ni darrere, i així i tot sé cap on vaig, i amb prou feines he marxat que arribo. He travessat l'eternitat, no ha passat el temps, no he fet cap recorregut, m'encarno, em faig realitat, l'univers es transforma al meu voltant, ara posseeixo una mirada, hi sento, experimento, existeixo!

Ho he fet!

L'Aline és allà i jo soc aquí, s'ha produït la separació, miro amb sorpresa el *jo que està llegint* —sí, el verb ara va en tercera persona del singular—, concentrada davant l'ampolla d'aigua mineral mig buida. El pare sempre m'ho deia: el drenatge renal regular és garantia de bona salut. *Jo* és al davant, una mica de biaix, soc dintre del xicot ros, he penetrat a poc a poc en la seva ment. Ell no nota res. ¿Un es pot deixar desallotjar tan fàcilment com això? No es deu valorar gaire, aquest, perquè ha desaparegut sense dir ni una paraula. La casa és meua. Tremolo d'emoció, em continc, em vull aixecar, vull ballar i cridar d'alegria, haig de mantenir la calma, acabo d'aconseguir l'impossible, i si ho proclamés als quatre vents em trobaria a l'instant lligada a una camisa de força, amb tres infermers immobilitzant-me. Examinem el nostre nou regne. ¿Les ungles mal tallades? Pitjor encara! Se les mossega! S'ha de ser un tontet per fer-se malbé d'aquesta manera unes mans tan boniques! Em palpo l'espatlla: ferma, musculosa, i el tòrax, ah!, dona bo de no sentir-hi la rodonesa eterna dels pits. Tinc el ventre perfectament pla i les cuixes dures a base de bé. M'agrada molt aquest cos, tant que estic força excitada. És cert que sempre m'han atret els homes més del que m'atreia a ad-

metre, i friso per tenir-ne un a la meva disposició, però m'haig de contenir, perquè estic asseguda en un lloc públic i no començaré la meva nova vida cometent una ximpleria. Així és que torno a posar les mans sobre la taula i centro l'atenció en les meves sensacions internes: m'adono de seguida que sento una lleugera migranya. Vet aquí per què semblava tan incòmode, ell! No em fa gens de gràcia, no he canviat de cos per estar pitjor que abans, ¿què ha fet? Deu haver mamat massa la nit passada, jo només noto aquest tipus de petites molèsties quan he begut vi de garrafa, segur que no tolera l'alcohol. Ep! ¿Em falta caràcter? ¿Dec ser una persona feble? No, calma, sigui qui sigui aquest jove, jo no soc ell, l'ocupo, me'n serveixo, però definitivament soc jo, i mai he sigut una dona que s'excedeix amb el menjar o la beguda. Necessito una aspirina. Ah!, encara dec tenir algun rastre seu a dintre, perquè a l'acte noto que el meu amfitrió no és amic de medicaments, no en pren mai perquè diu que *contaminen*! Contaminen! Quina bestiesa! Té por de l'àcid acetilsalicílic i en canvi beu! Jo en duia a la bossa, perquè sempre en porto, me'n procuraré més.

M'aixeco. Passa una cosa tan estranya que estic a punt de parar en sec: soc notablement més alt que l'Aline, se m'han allargat les cames, una mica més i tombo la taula. Acabo d'estirar-me deu centímetres, i no hi estic fet! La meva perspectiva d'ara és completament diferent, he pujat, o potser els objectes han baixat, és molt desconcertant, tot plegat, i em sento marejat durant un segon. Només un segon, perquè no tinc intenció de deixar que res impedeixi el plaer de la transformació.